

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Kórház tervdokumentációjának átdolgozása

Ügyszám: SZJSZT 35/2002

A megkereső által előadott előzmények:

1986-ban tervezési szerződés jött létre a Magyar Néphadsereg által lebonyolítással megbízott Közületi Beruházó Vállalat mint megrendelő és az I. Vállalat mint tervező között a ... Kórház új szárnyának megtervezésére. A tervdokumentáció elkészült, a kivitelezés megkezdődött, azonban anyagi forráshiány miatt az építkezés leállt. Az épületek különböző készültségi szinten állnak, kb. 10-90% között.

Miniszteri döntés alapján a beruházás jelenleg tovább folytatódhat, azonban az eredeti terveken módosításokat kell végrehajtani nagyrészt korszerűsítési követelmények miatt. A korábbi tervektől eltérően, melyek szerint a kórház adott szárnya 1200 ágyas lett volna, a honvédelmi miniszter 2002. szeptember 30-án hozott döntése alapján ennél lényegesen kevesebb, 560 ágyas kórházat kell megvalósítani, amely tartalmazza a sürgősségi betegellátás és a VIP betegellátás feltételeit. A tervezési feladat kiegészül ugyanezen telephelyen az MH Egészségvédelmi Intézet elhelyezésével. A változtatásokat a megfogalmazott módosított tervezési követelmények kiírásával tervpályázat útján, majd a pályázat nyertese által elkészített tervdokumentáció megvalósításával kívánjuk kivitelezni.

A tervezők már nem állnak munkaviszonyban az időközben részvénytársasággá alakult tervező céggel.

A megkereső által feltett kérdések:

1. Kérem vizsgálják meg az eredeti tervek és az újonnan megfogalmazott módosított tervezési követelmények alapján, hogy a tervpályázat eredményeképpen megvalósuló tervdokumentáció az eredeti tervek átdolgozását jelenti-e. Tehát az eredeti műből származó más mű jön-e létre a változás eredményeképpen vagy sem?
2. Kérem, vizsgálják meg az eredeti tervek és az újonnan megfogalmazott módosított tervezési követelmények alapján, hogy a változtatások érintik-e az eredeti szerző integritáshoz való jogát.
3. Amennyiben a T. Testület arra a megállapításra jut a 2. kérdés kapcsán, hogy a változtatások érintik az eredeti szerző integritáshoz való jogát, abban az esetben kérem, vizsgálják meg az eredeti tervdokumentáció alapján, hogy az alvállalkozó tervezők és terveik szerzői jogilag milyen viszonyban állnak egymással, vagyis mely tervezők személyes hozzájárulására van szükség a terven történő változtatás esetén.
4. Kérem annak megállapítását, hogy az esetlegesen szükséges hozzájárulások közül melyeket kell a munkáltató jogutódjától és melyeket a szerzőtől beszerezni. Kinek a kötelessége beszerezni a hozzájárulásokat?

5. Létezik-e a gyakorlatban iránymutatás arra vonatkozóan, hogy milyen mértékű díj fejében adja a hozzájárulását az eredeti tervező a terv átdolgozásához és ha igen, akkor mi az általános gyakorlat ezen a területen?
6. Az 1-5. pontokra adott válaszok alapján – figyelemmel a közbeszerzésekről szóló törvény és a 16/1998. (VI.3.) KTM rendelet előírásaira – a tervező kiválasztására milyen megoldást javasolnak?

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1. A kiírandó tervpályázat eredményeképpen megvalósuló építészeti tervdokumentáció az eredeti tervek átdolgozását jelentené, miután az eredeti tervek egyéni eredeti alkotás-elemeiből számos meghatározó jellegűt – szükségszerű adottságként alkalmaznia kell. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. évi tv. (a továbbiakban: új Szt.) 29. §-a szerint a szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű minden olyan megváltoztatása, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre. A vizsgált esetben erről van szó; így az átdolgozáshoz az eredeti tervdokumentáció szerzői jogtulajdonosaitól engedélyt kell kérni.

Ad 2. A feltett kérdés megválaszolásához az eljáró tanácsnak vizsgálnia kellett az új Szt. 13. és 50. §-át, valamint 67. §-ának (1) bekezdését. Ezek a következő rendelkezéseket tartalmazzák:

- 13. §: „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.”
- 50. §: „Ha a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles végrehajtani. Ha e kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem tud eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat hozzájárulása nélkül is végrehajthatja.”
- 67. § (1) bekezdés: „A mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás vagy a műszaki létesítmény tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetészerű használatot befolyásolja.”

A Szt. 13. §-a változást hozott a korábban hatályos szerzői jogi törvény (az 1969. évi III. törvény; a továbbiakban: régi Szt.) szabályozásához képest. A régi Szt., az akkori szerzői jog dogmatikus jellegének megfelelően, irreális, és a gyakorlatban követhetetlen módon szabályozta a szerzői művek integritásának védelmét, és egyben összemosta a személyhez fűződő jogokat és a vagyoni jogokat, amikor 10. §-ában úgy rendelkezett, hogy a szerző személyhez fűződő jogát sérti művének *minden* jogosulatlan (tehát a szerző engedélye nélküli) *megváltoztatása vagy felhasználása*. Az Szt. miniszteri indokolása a következőképpen utal erre, illetve a változtatás szükségességére és módjára: „Ez a mű integritásának túlzott, életszerűtlen védelmét eredményezte, ami ráadásul még mások alkotói, előadóművészi szabadságának aránytalan és ésszerűtlen korlátozásaként is hatott. A törvény ezért visszatér a BUE [a Berni Uniók Egyezmény] *6bis* cikkében található, több évtizeden keresztül bevált és a technikai fejlődéshez is rugalmasan alkalmazkodó szabályhoz. Ennek megfelelően csak a mű eltorzítását, illetve megcsonkítását, valamint más olyan megváltoztatását vagy megcsorbítását minősíti jogsértésnek, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes.”

Azt jórészt a bírói gyakorlat munkálja majd ki az új szabályozás alapján, hogy mely módosítások lehetnek a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmesek, s melyek nem (amely utóbbi esetben, a megváltozott szabályozásból következően, nem lehet szó a szerző személyiségi jogainak sérelméről). Az 50. §, nyilvánvalóan nem a kizárólagosság igényével, az utóbbi kategóriába tartozó módosítások egy esetkörét szabályozza a felhasználók jogos érdekeit is figyelembe véve. A vizsgált esetben azonban ezt a rendelkezést nem lehet alkalmazni, mert nem az eredetileg figyelembe vett felhasználásról van szó.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a 13. és 50. § általános rendelkezéseket tartalmaz. Ezzel szemben a 67. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés kizárólag az építészeti alkotások és műszaki létesítmények terveire vonatkozik. Az ilyen tervek megváltoztatásával kapcsolatban – a személyiségi jogok szempontjából – a 67. § (1) bekezdésének a rendelkezéseit kell alkalmazni. A törvény az ilyen alkotások esetében – a miniszteri indoklás fent idézett részében említett életszerűbb szabályozás igényének megfelelően – még pontosabban meg kívánta jelölni, mely esetekben lehet szó a szerző személyiséghez fűződő jogainak a sérelméről. Az is nyilvánvaló azonban, hogy ezen a körön belül is az általános rendelkezéseket figyelembe kell venni; tehát a szerző személyhez fűződő jogát ebben a körben is művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása, vagy más olyan megváltoztatása, megcsorbítása sérti, amely becsületére vagy hírnevére sérelmes.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a vizsgált esetben a rendeltetésszerű használat nem változik meg alapvetően, és a megkeresésben vázolt átalakítások, azok megfelelő elvégzése esetén előreláthatólag nem eredményeznek az épületegyüttes külső megjelenésében olyan mértékű változásokat, amelyek az új Szjt. 13. §-ába ütköznének.

Ad 3. Miután az eljáró tanács nemleges választ adott a második kérdésre, a 3. számú kérdés irrelevánssá vált.

Ad 4. Az átdolgozási jog alapján szükséges hozzájárulást az I. Vállalat jogutódjától kell megszerezni. Abban a tekintetben, hogy az eredeti tervdokumentáció mint a szerzői jog által védett mű tekintetében kit illetnek meg a vagyoni jogok, a régi Szjt. szabályait kellett figyelembe venni, miután a szerződést 1986-ban kötötték (és az új Szjt. csupán 1999. szeptember 1.-én lépett hatályba). E törvény 14. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „Ha a mű elkészítése a szerző munkaköri kötelezettsége és a munkáltató a munkaviszony tartalma alapján a mű felhasználására jogosult, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül, és a felhasználás joga az átadással száll át a munkáltatóra. A munkáltató ezt a jogát a munkaviszony tartama által meghatározott körben szerzi meg és csak működési körén belül gyakorolhatja.” Az iratokban fellelhető adatok alapján az eredeti tervdokumentáció szerzői az I. Vállalat alkalmazásában munkaköri kötelezettségük keretében alkották meg a szerzői jog védelme alá eső terveket. A tervek felhasználására vonatkozó jogok a tervek átadásával a munkáltatóra szálltak, aki ezeket a jogokat a működési körén belül gyakorolta. Ebből következik az, hogy a vagyoni jogok az adott körben, hacsak, a munkáltató és a munkaviszonyban alkotó szerzők között nem született valamilyen külön, ettől eltérő megállapodás – amelyre vonatkozóan az eljáró tanácsnak nincsenek adatai – az I. Vállalat jogutóda gyakorolhatja az átdolgozás engedélyezésének jogát. A jogutódtól jogszavatossági nyilatkozatot indokolt kérni arra vonatkozóan, hogy a szerzők részéről nem áll fenn ilyen külön igény a vagyoni jogok tekintetében. Ha ilyen igény lenne, természetesen a jogutód csak azok rendezése után adhatna ilyen nyilatkozatot.

Ad 5. Nincs olyan jogszabály vagy iránymutatás, ami a hozzájárulás fejében kérhető díj mértékére vonatkoznék ebben az esetben. Ez az érintett felek megállapodásán múlik.

Ad 6. Elvileg a tervező lehet más is, mint az eredeti tervező vállalat jogutódja, azonban az átdolgozás elvégzéséhez a jogutód hozzájárulására van szükség akkor is az új Sztj. 29. §-a alapján.

Budapest, 2003. január 15.

Dr. Pálos György
a tanács elnöke

Jékely Zsolt
a tanács előadó tagja

id. Dr. Ficsor Mihály
a tanács szavazó tagja